

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző: *Hajnal István*
Cím: *Székesfővárosi német színház*

Forrás: *Alkotmány*

Bp.

(Hely)

1915. VII. 16.

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Osztályozás

Tárgy

792

Hely

Népopera

Idő

1915

Személy

Helyszám

Székesfővárosi német színház?

Budapest, jul. 15.

Az a sejtelmem, sőt meggyőződésem, hogy a Népopera ügyei rendezésének a címe alatt *állandó német színházat* akarnak nyitni a Tisza Kálmán-téren, székesfővárosi épületben.

Először is, a tanács előterjesztése érdemileg még nem is tárgyalható. Szerződést akarnak kötni, jogviszonyokat rendezni negyvenhat évre és *nincs szerződési tervezet*, melyet a közgyűlés tárgyalhatna. Nem kérdezték meg a jogügyi bizottságot, talán a főügyészt se.

A szerződési tervezet helyett bemutatott határozati javaslat nem szövegezi az új pontozatokat, csak jelzi, mi marad el és mi jó a helyébe. A szövegezést valószínűleg a közgyűlés után, az ügyosztály akarja eszközölni. Ez meg nem engedhető.

Annál kevésbé engedhető meg, mert a határozati javaslat maga is *zavaros*, különösen a szerződési tervezet egyik leglényegesebb pontjára, az ötödik pontra nézve.

Mielőtt erre rátérnék, ki kell emelnem azt a különös körülményt, hogy az előterjesztés szerint

«A részvénytársaság az 1914—1914-iki színházi idény utolsó hónapjaiban már fizetési zavarokkal küzdött és ennek az idénynek a zártával 1914. évi június hó végével kénytelen volt fizetéseit beszüntetni.»

Ennek következtében (15. oldal) a főváros a Népopera részvénytársaság *teljes vagyontalansága* folytán követeléseit belátható időn belül nem hajthatja be.

Mégis ugyanez a részvénytársaság, most — teljes vagyontalansága idején

«módot talált összes függő ügyeinek rendezéséhez és ehhez képest megvan a lehetősége a részvénytársaság további fönmaradásának abban az esetben, ha a főváros a Népopera használatára vonatkozó szerződést több pontjában módosítja és a maga részéről is hozzájárul a pénzügyi kérdéseknek megfelelő rendezéséhez.»

Pedig itt 1,300.000 korona betáblázott adósságról s ezenkívül meg nem nevezett összegű oly tartozásokról van szó, amelyekért a főváros nem szavatolt. Ez is csinos teher lehet. Ezekon kívül van még a hátralékos adó és egyéb köztartozások.

A Népopera részvénytársaság tehát *pénzembereket talált*, akik pár millióval hajlandók kiegészíteni.

Ma, midőn a háboru dul, pénzembereket találni vállalkozásra igen nehéz. Valami nagyon kecsegtető és biztos nyereségnek kell kilátásban lenni, ha a tőkésnek ma valamire vállalkozni, figyelmen kívül hagyva — még a hadszállításokat is.

A társaság beadványában azt kívánja, hogy a színház kulturális jellegére való utalás mellett joga legyen revük, varieté, mozgófénykép és ezekkel rokontermészetű előadások és egyéb

mutatványok rendezésére és tartására azzal, hogy az igazgatóság az egyes műfajokat kizárólagosan vagy vagylagosan kultiválhatja. Ilyen módosítást kíván az 5-ik pont d) alpontja. Ez a d) alpont így hangzik:

d) tetszése szerint előadhat operákat, operettekét, balletteket, drámákat, társadalmi színműveket, vígjátékokat, boházatokot és népszínműveket, de mindenkor csak olyanokat, amelyek irodalmi színvonalon állanak; rendezhet és rendeztethet hangversenyeket: a darabok megválasztásánál azonban a magyar író eredeti termékeit különös figyelemben tartozik részesíteni».

A bérlő társaság ezt nem akarja törölni, csak *bővíteni* revükkel stb. s a tanács előterjesztése is úgy szól, hogy a társaságnak joga legyen ezekre is.

És a tanács hozzá teszi: «Ennek a jognak megadásán alapul a Népopera ügyének végleges rendezése».

Most már ki hiszi, hogy a *varieté* lehetne az a vállalkozás, mely idecsalja a milliókat, hiszen, hála Isten, a meglevő varieték is csak tengődnek, vagy a *mozi*, aminek a csillaga általában hanyatlóban van, vagy az ezekkel rokontermészetű előadások és egyéb mutatványok, amiknek a mivoltját sejtetni sem lehet? (Ilyen kifejezéseknek egy szerződésben nem szabad előfordulni.)

A Népopera — bár a 7. pont szerint a bérlő társaság fenn akarja tartani a lehetőségét az épület *oly irányu átalakításának*, hogy az *varieté és mozgófénykép előadások tartására alkalmassá vál-*

jék — mégis, az 5. pont szövege szerint a 40. sulyt a *szini előadásokra* akarja helyezni, mert hangsúlyozza a *kulturális színvonalat*.

Most már minő szini előadásokról (drámáról, operáról stb.) lehet szó?

Magyar előadásokról nem. Mert a tanács a bérlő-társasággal karöltve a régi 5. pont b) alpontját törölni kívánja.

Ez a b) alpont pedig így szól: «*Márkus Dezső állandó magyar színtársulatot tartozik szerződ-tetni*». Mit jelent ez? Azt, hogy a *társaság állandó magyar társulatot szerződ-tetni nem akar és nem is fog*. Ehhez képest törlik a régi szerződés e) alpontját is, mely így hangzik: «*Az előadások nyelve kötelezően magyar*».

Igy eliminálván mindent, ami magyar, mi marad hátra? Szabad nekik korlátozás nélkül *idegennyelvű* szini előadásokat rendezni, azonban évente legfeljebb nyolcvan lehet a *külföldi vendégelőadások* száma. Francia, olasz, angol, román vagy berlini vendégelőadásokról lehet szó, olyanokról, amelyeket külföldiek adnak elő.

És itt kell megemlíteni, hogy a tanács előterjesztése *zavaros*, mert az 5-ik pont f) alpontjának ez a része: «nem számítanak külföldi előadásoknak azok az előadások, midőn a magyar nyelvű előadások keretében egyes külföldi énekesek vagy énekesnők lépnek fel», az előzmények után nem maradhat a szerződésben, hanem törölni kell.

A szerződésben ezek szerint *nincs kizárva, tehát meg van engedve, hogy a Népoperában az egész télen át német drámai és operette-társulat játsszék*, a varieté és a mozgókép minden elfogadható kombináció szerint a tavaszi és őszi átmeneti hónapokra tartatván fenn.

Egy év óta észrevehető mozgalom van Budapesten, mely favorizálja a Németországgal való szorosabb kapcsolatot gazdasági réten. Ennek a folyamánya volt az az indítvány is, amit a főváros közgyűlésén már benyújtottak, de később visszavontak, hogy elemi iskoláinkban ismét tanítsák a német nyelvet. És ennek a folytatása most az a törekvés, hogy a Népopera csöndesen, feltűnés nélkül, de annál biztosabban legyen hajléka a német színészetnek, melyet egy más érzésektől áthatott kor már évtizedekkel ezelőtt örökre száműzni vélt.

Hajnal István.